

Així no vendrem la democràcia al món àrab

ZBIGNIEW BRZEZINSKI

L'administració Bush mereix crèdit, però fins i tot la millor idea del món la pot espatllar una mala posada en pràctica, sobretot si hi ha gent que arriba a sospitar que hi ha motius ocults per a l'actuació que has dut a terme.

Això és el que li passa a la darrera iniciativa del president Bush, anomenada "Greater Middle East Initiative", que subratlla les passes que han de fer, tant els EUA com els socis del grup de les 8 nacions més industrialitzades, per tal de promoure la llibertat política, la igualtat per a les dones, l'accés a l'educació i una actitud més oberta del Pròxim Orient. La proposta inclou la creació de zones de lliure comerç per a la regió, finançament de la petita i mitjana empresa, i ajuda per a la supervisió d'eleccions.

L'esborrany de document en què s'inclouen totes aquestes propostes, el va filtrar *Al Hayat*, un diari àrab amb seu a Londres, cosa que va generar una resposta immediata i, evidentment, negativa, dels líders àrabs, perquè ho van entendre com una imposició de canvis per part dels americans. El president egipci, Hosni Mubàrak, va qualificar-la, fins i tot, d'engany.

Per sort, l'administració americana encara té temps per deixar clares les coses i salvar aquest projecte d'abast internacional, però ho ha de fer de seguida, sobretot si vol que el G-8 s'hi adhiresca, durant la propera cimera de juny.

L'enfocament segons el qual els americans, amb el suport dels europeus i amb la confirmació dels israelians, ensenyaran al món àrab el camí cap a la democràcia i cap a la modernitat, provoca reaccions si més no ambivalents. (No hem d'oblidar que en aquesta regió, el record de la dominació anglesa i francesa encara perdura.) Malgrat que el programa seria voluntari, n'hi ha que creuen que de seguida esdevindria obligatori.

Hi ha altres raons per ser prudents. La democràcia, si la imposem d'una manera sobtada, pot tenir conseqüències no volgudes. Si els palestins pogueren

triar un líder en unes eleccions lliures, no podria molt ben ser que triaren el líder de Hamas? Si hi haguera, ara mateix, eleccions lliures a l'Àrabia Saudita, els habitants d'aquest país què triarien? El príncep hereu Abdul-là, reformista, o Ossama bin Laden, el líder islàmic militant? Si no té al darrere una tradició constitucionalista, la democràcia pot degenerar en una mena de plebiscit que legitima l'extremisme i l'autoritarisme.

Darrere de tot plegat, a més, hi ha una sospita –no només dels àrabs, sinó també dels europeus, el suport dels quals volen aconseguir els EUA–, segons la qual, aquesta dèria per la democràcia que mostren els americans respon a la necessitat que tenen els alts càrrecs del govern de retardar qualsevol iniciativa seriosa per aconseguir un bon pla de pau entre els israelians i els palestins.

El vicepresident, Dick Cheney, va donar arguments a aquesta sospita, en unes declaracions recents que va fer al Fòrum Econòmic Internacional de Davos, Suïssa. Segons ell, "la propagació de la democràcia és una condició prèvia per aconseguir la pau i la prosperitat d'Europa occidental d'ençà de la Segona Guerra Mundial".

L'argument segons el qual la democràcia és una condició prèvia per a la pau va reforçar les creences dels qui afirmen que tot plegat són maniobres dissuasives per no resoldre d'una vegada i per sempre el conflicte israeliano-palestí. A més, Cheney obviava un altre punt fonamental: la democràcia només pot anar bé allà on hi ha una atmosfera de dignitat política. Mentre els palestins visquen sota control israelià i siguen diàriament humiliats per aquesta força, les virtuts de la democràcia no els faran ni fred ni calor. El mateix que passa amb els iraquians sota l'ocupació americana.

L'administració Bush hauria de tenir en compte que, si vol que aquestes iniciatives reïsquen, haurà d'acostar-se a les realitats nacionals d'aquests pobles. Hi ha algunes actuacions prèvies que l'administració haurà de plantejar-se seriosament:

En primer lloc, caldrà que aquest programa de propagació de la democràcia s'elabore conjuntament amb els països àrabs, i no només que els el presentem dins del sac i ben lligat. Ni els egipcis ni els saudites s'adheriran a cap tipus d'iniciativa democràtica que no demostre un respecte absolut per la tradició cultural i religiosa.

En segon lloc, la iniciativa hauria de reconèixer que, si els països no tenen una dignitat política plena, que emana d'un procés d'autodeterminació, no tindran una veritable democràcia. Els alemanys van recuperar la dignitat política poc temps després de l'acabament de la Segona Guerra Mundial, i això els va ajudar a reviuir les tradicions democràtiques de l'era prenazi. El programa en favor de les democràcies àrabs serà més efectiu, i més acceptat, si s'afegeix a uns esforços reals per garantir la plena sobirania dels iraquians i dels palestins. Si no, la democràcia sempre els semblarà la disfressa amb què continuen dominant-los les potències externes.

Per acabar, els Estats Units haurien de definir els punts essencials per a un acord de pau al Pròxim Orient, i posar-s'hi de ple, perquè s'aplique. Això donarà credibilitat als motius constructivistes que hi ha al darrere de la iniciativa democràtica, i demostrarà als països del Pròxim Orient que hi ha una base comuna des de la qual poden esdevenir, també, socis de l'occident democràtic.

La transformació del Pròxim Orient serà molt més complexa que la restauració de l'Europa de postguerra. La restauració social és molt més fàcil que la transformació social. Les tradicions islàmiques, les conviccions religioses i els hàbits culturals han de rebre el tracte pacient i respectuós que mereixen. Llavors serà quan li arribarà l'hora, a la democràcia del Pròxim Orient.

Zbigniew Brzezinski, conseller de Seguretat Nacional durant l'administració Carter, ha escrit 'The Choice: Global Domination or Global Leadership' © The New York Times – EL TEMPS Traducció: Maite Insa